

PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

- I. Program proti šikanování**
- II. Rámcový třídní program pro řešení zárodečného stádia šikanování**
- III. Krizový scénář pro počáteční stádia**
- IV. Krizový scénář pro pokročilá stádia šikany**
- V. Krizový scénář pro neobvyklé formy šikany, tzv. „lynč“**

I. Program proti šikanování

Na naší škole se zaměřujeme na budování otevřených, kamarádských a bezpečných vztahů mezi všemi členy společenství školy.

Pro zmapování současného stavu a evaluaci předešlého období jsme použili „Mapu školy“. Na základě tohoto dokumentu jsme sestavili **SWOT analýzu** školy. Konkrétně jsme vycházeli z přehledů odlišností školy (výrazná odchylka od průměrů ostatních testovaných škol – formulace jsou uváděny podle tohoto materiálu).

Pozitiva:

- žákům se ve škole líbí
- žáci se do školy těší
- děti ve třídě se k sobě chovají hezky
- mohu říct svůj názor
- baví mě, o čem se ve škole učíme
- mohu si opravit, když se mi ve škole něco nepovede
- škola je místem, kde se cítím dobře
- máme pěkné vztahy mezi žáky ve třídě
- učitelé se snaží, aby nás výuka bavila
- líbí se nám prostředí ve škole
- ve třídě se cítím dobře, dobře se mi tam pracuje
- máme pocit, že s námi učitelé jednají fěr
- víme, co máme dělat, pokud by nám někdo trvale a dlouhodobě ubližoval
- myslím si, že pokud bych si u nás ve škole na něco stěžoval(a), nezpůsobí mi to problémy
- pokud chci ve škole něco změnit, je šance, že se mi to povede
- když něco ve škole nevím nebo nestihnu, mohu se bez obav zeptat
- ve škole je důvěryhodná osoba, na kterou se mohu obrátit s problémem o radu
- jsme rádi, že můžeme chodit právě do této školy
- ve škole jsou pozitivní vztahy mezi učiteli a žáky, učiteli navzájem, učiteli a vedením, učiteli a rodiči
- škola rozvíjí spolupráci mezi učiteli a žáky

Negativa:

- materiální vybavení školy
- nedostačující hřiště, tělocvična, možnosti sportování
- malá podpora rodičů (rozdílnost v chápání priorit – orientace na výkon, výrazně méně na klima školy)

Příležitosti:

- stálé zlepšování klimatu školy, klimat tříd
- práce se třídami
- pomoc pedagogům, kteří mají problémy s chováním žáků
- další vzdělávání pedagogů
- zintenzivnění práce se třídami na 1. stupni
- pomoc žákům s výukovými problémy
- adaptační kurzy
- práce ŠPP na škole
- více informovat rodiče o důležitosti práce s klimatem školy a tříd

Ohrožení:

- úbytek žáků, důsledky ekonomické optimalizace

Předpoklady pro fungování programu:

1. Organizace a řízení školy

Vedení školy podporuje práci školního poradenského pracoviště. Podílí se na plánování a realizaci projektů v rámci prevence, umožňuje pedagogům další vzdělávání, spoluorganizuje vzdělávání „sborovna“ zaměřené na vztahy ve třídě, prevenci šikany a pod. Třídnické hodiny budou dle rozpisu probíhat 1x měsíčně během vyučování, minimálně 1x měsíčně v době mimo vyučování. Bude kladen důraz na práci se třídou na nižším stupni. Pravidelně je doplňovaná odborná literatura, pedagogům je poskytována metodická pomoc. Vedení školy se účastní výchovných komisí a jednání s rodiči. Spolupracujeme s mateřskými školami.

2. Složení užšího realizačního týmu

Školní poradenské pracoviště:

- výchovní poradci - Mgr. Lenka Smolková – I. st., Mgr. Tomáš Osadník – II. st.
- metodici prevence – Mgr. Radmila Holušová II. st., Mgr. Eva Staňková – I. st.
- vedení školy – Mgr. Aleš Moravec, Mgr. Eva Staňková, Ing. Marie Provázková, Mgr. Radmila Holušová

V širším týmu pak třídní učitelé, vedoucí školní družiny, vedoucí školního klubu.

3. Preventivně - výchovné a vzdělávací činnosti

Preventivně - výchovné a vzdělávací činnosti jsou obsaženy v minimálním preventivním programu. Na aktuální školní rok je vypracován akční plán. V minimálním preventivním programu je uvedeno zařazení prevence do jednotlivých výukových předmětů.

Třídnické hodiny probíhají 2x měsíčně. Máme jednotně vypracován systém pochval a trestů, se kterým jsou seznámeni žáci i učitelé. Charakterizovali jsme stupně pochval a trestů a vymezili jejich obsah. S tímto jsou rovněž seznámeni žáci i učitelé.

Veškeré závažnější přestupky žáků jsou projednávány výchovnou komisí (třídní učitel, člen ŠPP) za přítomnosti rodičů a žáka. Z těchto jednání je pořizen zápis, který je podepsán všemi zúčastněnými a vložen do katalogového listu žáka. Kopie je uložena u výchovného poradce.

Program proti šikanování zahrnuje specifickou primární prevenci (těžištěm jsou třídnické hodiny a začlenění témat prevence do výuky) a sekundární prevenci, která řeší jednotlivá stádia šikany. Zárodečná a počáteční stádia šikany řeší preventivní tým ve škole, při pokročilých stádiích šikany se obracíme na odborníky školních servisních zařízení (PPP, SVP) a odborníky ze státních i nestátních institucí (Policie ČR, OSPOD).

Předpokladem pro fungování programu je celoškolský přístup (jednotnost a důslednost).

Klíčová opatření

1. Společné vzdělávání a supervize

Organizujeme vzdělávání typu „Sborovna“, kterým prochází kolektiv společně. Obsahem vzdělávání je práce se třídou, třídnické hodiny, komunikace se žáky, rodiči apod. Pedagogové se také účastní vzdělávacích akcí dle vlastního výběru. Osvědčení o absolvování jednotlivých kurzů a výcviků pedagogů je uvedeno v příloze. Supervizorem je oblastní metodička prevence Mgr. Renata Javůrková.

2. Užší realizační tým

Složení užšího realizačního týmu je popsáno v bodě 2. Tento tým se schází 2x měsíčně, v případě potřeby ihned.

3. Motivování pedagogů

Současnou situaci máme zmapovanou výzkumem „Mapa školy“. Pedagogové mají, na základě dalšího vzdělávání, možnost ověřit si v praxi doporučené postupy. Pokud si sami nejsou jisti, mohou požádat o metodickou pomoc speciálního pedagoga nebo metodika prevence, případně se účastnit hodiny jimi vedené.

4. Společný postup při řešení šikanování

Stěžejními termíny při řešení šikanování je jednotnost, důslednost, znalost problematiky. Při podezření na šikanu se schází preventivní tým a třídní učitel. Vymezují si své kompetence, diagnostiku stadia a způsob řešení situace. Postupují podle materiálu – krizový scénář pro počáteční nebo pokročilé stádium šikany (podle situace).

5. Prevence v třídnických hodinách

Třídní učitelé se při třídnických hodinách zaměřují na činnost rozvíjející pozitivní vztahy, provádějí zpětnou vazbu uplynulého období. Třídnické hodiny probíhají minimálně 2x měsíčně. Se třídou pracuje také speciální pedagog. Žáci se učí rozpoznat, co je a co není šikana, rozdíl mezi žalováním a voláním o pomoc, učí se, jak se zastat oběti, jak vhodným způsobem vyhledat pomoc dospělého.

V každé třídě je schránka důvěry. Podněty řeší třídní učitel, popřípadě ŠPP – podle obsahu sdělení. Žáci se podílejí na činnosti školy prostřednictvím žákovské rady.

6. Prevence ve výuce

Učitelé svým chováním a jednáním posilují pozitivní klima třídy, vytvářejí bezpečné prostředí. Umožňují rozvoj spolupráce i zpětnou vazbu. Účinné je stanovení a dodržování pravidel třídy. Měli by se vyhnout ironizování, zesměšňování, vytváření stresového prostředí.

7. Prevence ve školním životě mimo vyučování

Preventivní opatření se týkají také přestávek (viz ochranný režim), volných hodin, školní družiny, školního klubu, kroužků, mimoškolních akcí.

- Volné hodiny – žáci mají možnost při čekání na další výuku využít školní klub nebo musí opustit budovu školy. Prostor v šatnách kontroluje pedagog, který vykonává dohled ve školní jídelně.
- Školní družina – žáky předává vychovatelce vyučující, který učí poslední hodinu. V družině je žák po celou dobu pod dohledem vychovatelky.
- Školní klub – žáci přicházejí samostatně, zapisují se do knihy. Dohled vykonávají vychovatelky. Při odchodu se žák opět zapisuje.
- Zájmové kroužky – žáky si vyzvedává vedoucí kroužku v šatně, pokud jde o žáky školní družiny, tak přímo v oddělení družiny. Totéž platí pro školní klub.
- Mimoškolní akce – každý žák podepisuje poučení o chování a bezpečnosti na akci, platí zde školní řád. Zodpovědný je pověřený vedoucí akce.
- Žákovská rada – schází se 2x měsíčně, plánuje mimoškolní aktivity, přichází s náměty k řešení a zlepšení atmosféry školy. Zástupci tříd informují na třídnických hodinách a přicházejí s novými podněty ze tříd.

8. Ochranný režim

Ochranný režim má celoškolskou působnost. Obsahuje dvě základní věci - školní řád (přísný zákaz násilí žáků vůči spolužákům), dohled učitelů.

Se školním řádem školy jsou žáci seznámeni na začátku školního roku a potvrzují to svým podpisem. Na třídních schůzkách jsou seznámeni i rodiče. Součástí poučení je i rozbor situace – co se stane, když někdo přijde do školy pod vlivem návykové látky, jaký je postup při zjištění násilí vůči spolužákům.

Dohled učitelů – na každém patře včetně suterénu zajišťuje dohled jeden pedagog podle rozpisu, který je vyvěšen ve sborovně a na chodbě na každém patře. Je určen zastupující pedagog, který je zodpovědný za dohled v případě nepřítomnosti dohlížejícího pedagoga. Pokud pedagog o své nepřítomnosti ví předem, zajistí si za sebe náhradu (vzájemná výměna).

Stejným způsobem funguje dohled ve školní jídelně. Rozpis je opět ve sborovně a v jídelně. Pedagog vykonávající dohled v jídelně kontroluje také šatny (odchody žáků po obědě).

Po skončení vyučování odvádí učitel žáky do šatny a vyčkává jejich odchodu z budovy nebo na oběd.

Legislativa :

- zanedbání dozoru a dohledu je přestupek podle zákona 200/1990Sb., § 28(1).
- ohrožení výchovy mládeže podle zákona 140/1961 Sb., § 217(1);
- povinnosti škol podle zákona č. 561/2004 Sb., § 29 – ochrana zdraví a bezpečnosti
- povinnosti škol podle zákona č. 359/1999 Sb., § 10, § 6(1)
- povinnosti škol podle vyhlášky č.72/2005, § 7
- odpovědnost pedagogických pracovníků je stanovena v § 27 nařízení vlády č. 108/1994,
- Zákoník práce
- čl.8 Pracovního řádu pro zaměstnance škol a školských zařízení

9. Spolupráce s rodiči

Rodiče jsou průběžně seznamováni s aktivitami školy prostřednictvím webových stránek a školního časopisu vydávaného rodiči. Dále pak prostřednictvím pravidelných třídních schůzek a pohovorů s rodiči. Jednotliví pracovníci školního poradenského pracoviště vypisují konzultační hodiny.

Rodiče jsou také oslovováni v případě spolupráce na školních akcích.

10. Školní poradenské služby

Na naší škole je zajišťuje školní poradenské pracoviště – složení viz bod 2.

11. Spolupráce se specializovanými zařízeními

Pedagogicko – psychologická poradna	Zdravotnická zařízení
Středisko výchovné péče	Elim Opava
Kurátoři OSPOD	Renarkon Ostrava
Policie ČR	Eurotopia Opava

12. Evaluace

Autoevaluace – pololetní vyhodnocování programu v rámci ŠPP – speciální pedagogové, výchovní poradci, metodik prevence; třídní učitelé.

Evaluace – každoroční výzkum magistrátu „Mapa školy“, dotazník B3.

II. Rámcový třídní program pro řešení zárodečného stádia šikanování

☺ „NEUBLÍŽUJME SI“ ☺

Dle Metodického pokynu MŠMT ČR k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j. MSMT-21149/2016.

Rámcový program pro řešení zárodečného stádia šikanování je otevřený a v průběhu školního roku bude i nadále ověřován, upravován a doplňován.

Mapování vztahů ve třídním klimatu = rámcový třídní program pro řešení zárodečného stádia šikanování. **POUZE POČÁTEČNÍ (ZÁRODEČNÁ) STADIA !!!**

Jak postupovat při objevení problému:

Odkud získám informace:

- informace od rodičů, žáků, kolegů
- dopisem na vedení školy
- vlastním pozorováním, apod.

Nahlášení:

TU + ŠMP + VP → společně zvolí strategii postupu řešení (spolupráce)

!!!CHRAŇME ZDROJ INFORMACÍ!!!

1. krok → Odhad závažnosti onemocnění

- Velmi důležité je určit, jestli daný problém vyřešíme sami v rámci naší školy (Je to moje? Troufáme si na to? Máme na řešení dostatek času?) → počáteční stádia nebo
- Můžeme řešit pomocí konzultace s odborníkem zvenčí (PPP, SVP...) → počáteční stádia nebo
- Už tato problematika patří odborníkům → pokročilé stádium, neobvyklá forma šikanování - lynč

Odhad závažnosti - 4 kritéria:

1. způsob chování a vypovídání obětí a svědků - „je to moje, pokud jsou otevření, ochotní pomoci a nesouhlasí se špatným chováním agresorů“ (viz. tabulka)
2. závažnost a četnost agresivních projevů (vnější pohled na šikanu – nemocné čili patologické chování)
3. čas - jak dlouho šikanování trvá
4. počet agresorů a obětí

Důležité!!!

Oznámení vedení školy, nástin řešení a vymezení rolí - kdo a jak budete postupovat → vždy zachovat jednotný postup .

Správné řešení u případů šikanování mezi dětmi a mládeží záleží na:

- jednotnosti
- znalosti problematiky
- důslednosti.

2. krok → I. část techniky

Techniky mapující klima – výběr technik cílených pro tuto problematiku např.:

- jména
- přezdívky („hanlivé“přímý varovný signál),
- had
- cris cros
- bingo
- místa si vymění
- ruce (kladné a záporné vlastnosti)
- loď
- tiché řady
- míček – co mám rád , co nemám rád, apod.

3. krok → II. část sociometrie

- zvláštní místnost
- individuální práce se žáky (dotazník)

III. část práce se třídou - komunitní kruh

- pojmenování problémů ve třídním klimatu
- nastavení pravidel
- „charta třídy“.

!!! Zpětná vazba od žáků (líbilo x nelíbilo, co jsem si uvědomil, co mohu udělat pro vztahy ve třídě, aby bylo lépe....)!!!

4. krok → Závěrečná zpráva, pojmenování a shrnutí

- důvěrná
- popis I., II. a III. části pásma
- závěr
- doporučení, rizika

Odkaz na Metodický pokyn č.j. MSMT-21149/2016

5. krok → Informace a diskuse

Užší realizační tým (VP, MP, TU, vedení školy)

- popis dění ve třídě – seznámení
- společné kroky k řešení
- role pedagoga

6. krok → Kulatý stůl

- schůzka s pedagogy, kteří ve třídě učí – seznámení s problematikou (obecně)
- pedagogický sbor.

7. krok → Schůzka s rodiči

- vyzvání písemnou formou
- „mimořádná“ – dle závažnosti
- účast TU, VP, MP, vedení školy (odborník zvenčí)
- **seznámení s problémem obecně ne jmenovitě !!!**

8. krok → Dvě linie → rozdělení následujícího řešení

- Linie A / agresor
- Linie O / oběť → **Zapomíná se !!!**

9. krok → Nástin struktury výchovné komise

Linie A:

- Úvod, přivítání – vedení školy
- Seznámení rodičů s problémem, který jsme zjistili – projevy chování u jednotlivého konkrétního dítěte (agresora) – vedení školy, popř. řešitel problému (ŠMP, VP, TU)
- Jaký postoj zaujímá škola k těmto nevhodným a nežádoucím projevům chování – vedení školy
- Vyjádření zákonných zástupců
- Možná navrhovaná řešení ze strany zákonných zástupců (možnosti řešení pro nápravu chování u svého dítěte -agresora, aby se situace zlepšila, možnost spolupráce se školou)
- Seznámení rodičů s konkrétními možnými řešeními, které navrhuje škola – vedení školy
- Domluvit se na časovém horizontu (z hlediska nápravy chování agresora) - TU
- Zpětná kontrola (zda se situace zklidnila) - TU
- **Nezapomenout upozornit rodiče na další výchovná opatření, pokud tato přijatá opatření nepomohou - vedení školy**

10. krok → Nástin struktury výchovné komise

Linie A/pokračování:

- Zákonní zástupci jednotlivých žáků (agresorů) by měli být zváni na jednání ve škole písemnou formou a mezi jednotlivými jednáními se zákonnými zástupci by měla být časová prodleva.
- Z tohoto jednání by měl být proveden zápis, který obsahuje datum, strukturu, závěr (na čem jsme se dohodli), podpisy všech zúčastněných, podpis a souhlas rodiče, že byl s celou záležitostí seznámen a s navrhovanými řešeními souhlasí.

POZOR!

- U agresorů není jednoznačným možným řešením jen vyloučení žáka ze školy. Zkušenosti ukazují, že žák přejde na jinou školu a v šikaně pokračuje dál, pokud se s ní nepracuje (tzv.pokročilé šikany / patologie chování).
- Naším společným cílem je pomoci mu (změna chování). Najít a snažit se společně vyřešit příčinu útoků!!! (výměna rolí agresor / oběť). Možnosti spolupráce.

11. krok → Rozhovor se zákonnými zástupci oběti

Linie O/oběť - ZAPOMÍNÁ SE!

Doporučuje se:

- sejít se jiný den než jsou výchovné komise
- sdělit zákonným zástupcům, jak jsme v dané věci postupovali (kroky řešení, závěry, domluva na dalších opatřeních, možnosti další spolupráce)
- časový horizont pro sledování situace (po týdnu, 14 dnech informovat se vzájemně o situaci – rodinné a školní klima)
- spolupráce (ochrana oběti).

Konkrétní kontakt na instituce / konkrétní odborník zabývající se problematikou šikany:

- pedagogicko-psychologická poradna
- středisko výchovné péče
- praktický lékař.

12. krok → Práce s celou třídou

Uzavření celé záležitosti vedením školy před všemi žáky ve třídě (VP, ŠMP, TU).

- ozdravení třídy – dlouhodobý proces
- nastavení nových funkčních pravidel, např.: charta třídy (nutno dodržovat všichni, nejen žáci, ale i dospělí!)
- možnosti práce se třídou v rámci třídnických hodin (jiné aktivity zaměřené na vztahy mezi žáky ve třídě)
- třídu neustále sledovat
- TU + ŠMP informovat všechny členy pedagogického sboru (obecné informace – shrnutí případu, seznámit je s nastavenými pravidly)
- jednotnost a důslednost pedagogického sboru
- při nezastavení problematiky šikanování kontaktovat ŠMP, VP (přivolání pomoci – instituce zabývající se touto problematikou).

III. Krizový scénář pro počáteční stádia

Dle Metodického pokynu MŠMT ČR k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j. MSMT-21149/2016

Krizový scénář pro počáteční stádia je otevřený a v průběhu školního roku bude i nadále ověřován, upravován a doplňován.

Pro rozhodnutí, jestli jde mezi žáky o šikanu nebo škádlení je nutno definovat jednotlivé pojmy:

Rozdíl mezi šikanou a škádlením:

- Jestliže svého kamaráda škádlím, očekávám, že to bude legrace nejen pro mě, ale i pro něj. Ale když vidím, že to jako legraci nebere, že ho to zranilo, pak je mi to líto a omluvím se mu.
- U šikany je to obráceně. Tam jde agresorovi o to, aby druhému ublížil, aby ho zranil. A má z toho radost. Nejenom, že se mu neomluví, ale opakuje to. A většinou násilí přitvrzuje.

Možné způsoby šikanování:

Mobbing - označuje úmyslné intrikování, šikanování ze strany spolupracovníků, které není jednorázové.

Bossing – označuje úmyslné intrikování, šikanování, kde intrikářem je vedoucí pracovník.

Bollying - používá se v Americe, je to souhrnný název pro oba předchozí termíny a můžeme jej přeložit jako hulvátství, neboť "bully" znamená hrubý, hňup, hulvát.

Kyberšikana /Cyberbullying/ - nový fenomén, využívá možností, které jí poskytují moderní technologie, jako jsou [mobilní telefony](#), [fotoaparáty](#), [kamery](#) a [internet](#). Příkladem může být nahrávání ponižující situace na mobilní telefon a její rozesílání ve formě [MMS](#) či přes internet. Jde pak o „dovršení“ klasické šikany. Jiným odvětvím kyberšikany je terorizování jiných pomocí [e-mailových](#) zpráv, [blogů](#) atd.

Kyberšikana je úmyslné, opakující se a nepřátelské chování, jehož cílem je ublížit oběti za použití informačních a telekomunikačních technologií.

Pro další informace <http://www.cyberbullying.org/>.

Zdroj citace:<http://sikana.navajo.cz/>

Šikanování je mimořádně nebezpečná norma násilí, která ohrožuje základní a vzdělávací cíle.

Metodický pokyn není pro školy závazný, ale přináší doporučený postup.

Nový pokyn č.j. MSMT-21149/2016 proti šikaně

Program proti šikanování:

- součást Minimálního preventivního programu
- na tvorbě a realizaci se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy
- koordinace jeho tvorby - metodik prevence
- za realizaci a hodnocení programu je odpovědný ředitel školy.

Cíl programu: vytvoření bezpečného, respektujícího a spolupracujícího prostředí ve škole.

Krizové scénáře:

- Krizový scénář pro počáteční (zárodečná) stádia šikanování
- Rámcový třídní program pro řešení počátečního (zárodečného) stádia šikanování
- Krizový scénář pro pokročilá stádia šikanování (spolupráce se specializovanými institucemi (čl.9) a Policií ČR

- Scénář pro nestandardní šikanu (např. výbuch skupinového násilí vůči oběti)

Krizový scénář pro počáteční (zárodečná) stádia šikanování

Zpočátku může jít o nevinné vtípky, ale ta nevinnost najednou jaksi vyprchá...Naschvály se neustále vracejí k jedné osobě (několika). Nedochozí k výměně rolí.

Jak postupovat při objevení problému:

Odkud čerpáme informace:

- informace od rodičů, žáků, kolegů
- dopisem na vedení školy
- vlastním pozorováním, apod.

Komu hlásíme informace :

- TU + ŠMP + VP + ŠSP → společně zvolí strategii postupu řešení (spolupráce)

!!!CHRAŇTE ZDROJ A OBSAH INFORMACÍ!!!

1. krok → Odhad závažnosti onemocnění

- Velmi důležité je určit, jestli daný problém vyřešíme sami v rámci naší školy (Je to moje? Troufáme si na to? Máme na řešení dostatek času?) → počáteční stádia nebo
- Můžeme řešit pomocí konzultace s odborníkem zvenčí (PPP, SVP...) → počáteční stádia nebo
- Už tato problematika patří odborníkům → pokročilé stádium, neobvyklá forma šikanování - lynč

Odhad závažnosti - 4 kritéria:

1. způsob chování a vypovídání obětí a svědků - „je to moje, pokud jsou otevření, ochotní pomoci a nesouhlasí se špatným chováním agresorů“ (viz. tabulka)
2. závažnost a četnost agresivních projevů (vnější pohled na šikanu – nemocné čili patologické chování)
3. čas - jak dlouho šikanování trvá
4. počet agresorů a obětí

Důležité!!!

Oznámení vedení školy, nástin řešení a vymezení rolí - kdo a jak budete postupovat → vždy zachovat jednotný postup .

Správné řešení u případů šikanování mezi dětmi a mládeží záleží na:

- jednotnosti
- znalosti problematiky
- důslednosti.

2. krok → Rozhovor s informátory a obětí

Provádí ŠMP + VP (popř. ŠSP)

Rozhovor s informátory (rodič, kamarád, kolega, kdokoliv, kdo na problém upozorní):

- nereagovat obranně,
- nezpochybňovat, nebagatelizovat

Důležité je chránit zdroj a obsah informací!!!

- dostanu-li signál od kohokoliv – začnu třídu pozorovat (přímé varovné signály – ověřování informací)
- jakoukoliv i „scifi“ výpověď, **VŽDY** ověřit
- důležitá je empatie – nedávat rady, jen vnímat
- po odchodu informátora si **vše zaznamenat**.

Rozhovor s obětí:

Empatie - zde je velmi důležitá role třídního učitele, popř. výchovného poradce, školního metodika, oblíbeného učitele, apod. Může to být i spolužák, rodič. „Oběť“ musí mít k této osobě **důvěru!!**

Důležité je, aby oběť:

- nás vnímala jako oporu a cítila od nás možnou **POMOC!**
- aby, o tom vůbec s někým promluvila, aby problém ventilovala ze sebe **VEN!**
- **TRPĚLIVOST** v naslouchání.
Rozhovor musí být proveden tak, aby o něm ostatní nevěděli (možná pomsta agresorů)!

Pravidla:

- nereagovat obranně
- nezpochybňovat, nedávat rady, jen vnímat
- jakoukoliv i „scifi“ výpověď ověřit
- empatie
- otevřenost
- neslibovat něco, co nemůžu splnit
- důležité je vše si zapsat pro další potřebu.

POZOR!

Oběť nemusí nic říct, může mlčet nebo plakat - PROČ?:

- bojí se, že by mu nikdo neuvěřil
- bojí se chodit do školy, co ho tam zase čeká
- má strach, pošlapaná důstojnost natolik, že už o tom nechce mluvit
- bojí se to říct učitelům, aby nepřišla pomsta (možná odvěta agresorů)
- bojí se to říci doma, aby se nezačaly dít ještě horší věci, když se do toho vloží rodiče.

Shrnutí:

- **Důležité je, aby žák v roli „oběti“ nás (dospělého člověka) vnímal jako oporu a cítil od nás možnou POMOC, aby o tom vůbec s někým promluvil a problém ventiloval ze sebe VEN!**
- **TRPĚLIVOST v naslouchání!**
- **S obětí je nutné hovořit jiný den než s agresory, nutno přizpůsobit podmínky např.: dostatek času, informací, „bezpečnou“ místnost, tzv. „naladit se..“.**

3. krok → Nalezení vhodných svědků

- **spolupráce s informátory a oběťmi – oni nám vytipují žáky „svědky“ (!)**, doporučuji být velmi pozorný v rozhovorech, může vzniknout i záměna jednotlivých rolí hned na počátku při zjišťování situace
- nevybíráme si podle svých sympatií a podle jejich chování (žáci mohou mít tzv. dvě tváře)
- důležité jsou žáci, kteří sympatizují s obětí (sympatie x nesympatie k oběti)
- rozhovor se svědky (doporučuji jednotlivě), nejlépe mezi čtyřma očima (např. po vyučování, požádat o odnesení pomůcek do kabinetu), aby ostatní nevěděli (souvisí s ochranou oběti).

4. krok → Individuální, příp. konfrontační rozhovory se svědky

- **nesmí se konfrontovat** oběti s agresorem, ani jejich zákonní zástupci - předcházení konfliktu! viz. trojrozměrný pohled → „**šikana jako závislost**“
- **konfrontace svědků** (ale i tak max. 2 spolu) pouze při protichůdných informacích
- **!doporučuji velmi OPATRNĚ!**, raději rozhovory individuálně

5. krok → Ochrana oběti

Zvýšená pozornost ve školním klimatu třídním učitelem.

- zprísnil dozory (ošetřit pohyb dětí na záchodech, cestě ze školy, do školy), časté nenápadné nahlížení do třídy o přestávkách
- po dobu šetření je možné se souhlasem vedení školy nechat oběť doma
- doporučit rodičům odborníka z PPP nebo SVP, či jiné instituce zabývající se touto problematikou (zjištění více informací)

6. krok → Rozhovor s agresory

- **vnější obraz šikanování (popis nemocného čili patologického chování)**
- nutnost poskládané mozaiky informací (důkazy, musím mít jistotu o tom, co se ve třídě děje - vztahy)
- **případně konfrontace mezi nimi:** konfrontace A – A (při rozporuplnosti informací opět max. 2)

Dvě linie → rozdělení následujícího řešení:

- Linie A / agresor
- Linie O / oběť → Zapomíná se!!

7. krok → Výchovná komise

Linie A / agresor

Za účasti vedení školy, metodika prevence, výchovného poradce, třídního učitele, zákonného zástupce žáka, odborníka (PPP, SVP, OSPOD apod.).

Odkaz na Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, – výchovná opatření.

Nástin struktury výchovné komise:

Linie A:

- Úvod, přivítání – vedení školy
- Seznámení rodičů s problémem, který jsme zjistili – projevy chování u jednotlivého konkrétního dítěte (agresora) – vedení školy, popř. řešitel problému (ŠMP, VP, TU)
- Jaký postoj zaujímá škola k těmto nevhodným a nežádoucím projevům chování – vedení školy
- Vyjádření zákonných zástupců
- Možná navrhovaná řešení ze strany zákonných zástupců, (možnosti řešení pro nápravu chování u svého dítěte (agresora), aby se situace zlepšila, možnost spolupráce se školou).
- Seznámení rodičů s konkrétními možnými řešeními, které navrhuje škola – vedení školy
- Domluvit se na časovém horizontu (z hlediska nápravy chování agresora) - TU
- Zpětná kontrola (zda se situace zklidnila) - TU
- Nezapomenout upozornit rodiče na další výchovná opatření, pokud tato přijatá opatření nepomohou - vedení školy
- Zákonní zástupci jednotlivých žáků (agresorů) by měli být zváni na jednání ve škole písemnou formou a mezi jednotlivými jednáními se zákonnými zástupci by měla být časová prodleva.
- Z tohoto jednání by měl být proveden zápis, který obsahuje datum, strukturu, závěr (na čem jsme se dohodli), podpisy všech zúčastněných, souhlas a podpis rodiče, že byl s celou záležitostí seznámen a s navrhovanými řešeními souhlasí.

POZOR!

- U agresorů není jednoznačným možným řešením jen vyloučení žáka ze školy. Zkušenosti ukazují, že žák přejde na jinou školu a v šikaně pokračuje dál, pokud se s ním nepracuje (tzv.pokročilé šikany/patologie chování).
- Naším společným cílem je pomoci mu (změna chování). Najít a snažit se společně vyřešit příčinu útoků!!! (výměna rolí agresor/oběť). Možnosti spolupráce.

8. krok → Rozhovor se zákonnými zástupci oběti

Linie O: ZAPOMÍNÁ SE!!!

Doporučuje se:

- sejít se jiný den než jsou výchovné komise
- sdělit zákonným zástupcům, jak jsme v dané věci postupovali (kroky řešení, závěry, domluva na dalších opatřeních, možnosti další spolupráce)
- časový horizont pro sledování situace (po týdnu, 14 dnech informovat se vzájemně o situaci – rodinné a školní klima)
- spolupráce (ochrana oběti).

- Konkrétní kontakt na instituce / konkrétní odborník zabývající se problematikou šikany:
 - pedagogicko-psychologická poradna
 - středisko výchovné péče
 - praktický lékař.

9. krok → Práce s celou třídou

Uzavření celé záležitosti vedením školy před všemi žáky ve třídě (VP, ŠMP, TU).

- ozdravení třídy – dlouhodobý proces
- nastavení nových funkčních pravidel např.: charta třídy (nutno dodržovat všichni, nejen žáci, ale i dospělí!)
- možnosti práce se třídou v rámci třídnických hodin (jiné aktivity zaměřené na vztahy mezi žáky ve třídě)
- třídu neustále sledovat
- TU + ŠMP informovat všechny členy pedagogického sboru (obecné informace – shrnutí případu, seznámit je s nastavenými pravidly)
- jednotnost a důslednost pedagogického sboru
- při nezastavení problematiky šikanování kontaktovat ŠMP, VP (přivolání pomoci – instituce zabývající se touto problematikou).

Prevence:

Kamarádské vztahy a bezpečné klima.

IV. Krizový scénář pro pokročilá stádia šikany

Jedná se o případy šikany 4. a 5. stádia. Zde již většina žáků přijímá normy agresorů, v 5. stádiu již jde o „totalitu“ tj. přijímání normy agresorů všemi žáky.

Při zjištění těchto stádií šikany se postaráme o ochranu oběti. Vyšetřování pokročilých šikan vyžaduje vysoce odborné a psychologicky „tvrdší“ postupy, protože organizovaný odpor proti rozkrytí bývá mimořádně silný.

Vlastní strategie zahrnuje pět kroků :

1. Rozhovor s informátory i oběťmi.
2. Nalezení vhodných svědků.
3. Individuální, popřípadě konfrontační rozhovory se svědky (nikoliv konfrontace obětí a agresorů)
4. Zajištění ochrany obětem (tento bod může být podle potřeby zařazen i dříve).
5. Rozhovor s agresory, popřípadě konfrontace mezi nimi.

Zde kontaktujeme OSPOD, Středisko výchovné péče, Policii ČR.

Po vyšetření šikany probíhají výchovné komise a opatření jako v případě počátečních stádií šikany.

V. Krizový scénář pro neobvyklé formy šikany, tzv. „lynč“

Jde o pokročilou šikanu. Dodržujeme základní pětikrokovou strategii, ale přidáme k ní tzv. počáteční kroky, k nimž patří překonání šoku pedagoga, bezprostřední záchrana oběti a zvláštní organizační opatření. Uplatníme ji u celé třídy.

Zvláštní organizace vyšetřování :

1. Zalarmovat další pedagogy a domluvit se s nimi o spolupráci při vyšetřování.
2. Zabránit domluvě na křivé skupinové výpovědi.
3. Pokračovat v pomoci a podpoře oběti.
4. Ohlásit celou věc policii.

V Opavě dne 3. 9. 2023

Mgr. Aleš Moravec
ředitel školy

Zpracováno podle materiálů Mgr. Renaty Ježkové, spec.pedagog
e-mail: jezkova.renata@volny.cz